

mának részletesebb méltatását más alkalomra tartjuk fenn.

Hartmann János.

Két kiállítás. (Rippl-Rónai. Szigethy István.) Rónai művészete mély hitvallás az örök szépről. Egy csodálatos világszemlélet: életből, örömből, fájdalomkból csak a Szép átremegése marad vissza lelkében. Ezt önti talán öntudatlanul dadogó szavakba egy levelében: „Istenem, hogy kell sietni ezek megörökítésével. Mily gyors iramban lesz valaki szép — csudaszép és mily rettenetes gyorsan tűnnek el a bájos, hamvas színek.“ Űde, napsugaras tavaszi képeit ujjongva, lázas sietéssel veti vászonra. A fiatalság aranyos felkacagásai ezek, vágyódások, visszaemlékezések és ezeket túlzengő himnusz a harmatos zöld színek, a halványfehér és rózsaszín lehelletű szírmok teremtő lelkéhez. Őszi képein a rozsdás, barna tájak, az ólom-súlyú felhők s a közibük meredő, talán szimbolikus Balzac-szobor nemesak pillanatnyi bús hangulatok kifejezői: a szomorú és oly meleg ragyogású könnyeseppben örök fények lobognak. A természet e különös víziójában a figurális alakok nem nyerhetnek jelentőséget: csak futó színhangulatok vagy messzeségbe tűnő pontok, akár egy fa, vagy a tovasuhanó madár.

Új világot, új lehetőségeket tár fel e művész számára a portréfestés, de hitvallása ott is ugyanez marad. Mély lelkével magába szív mindent. Portréi egy sereg kidobott élet: komoly asszonyok, szűzi leányok, kurzizánok sorakoznak fel egymás mellett, arcukon egy élet titkával. De a művész nem is akarta megfejteni őket; csak az emberi lények bámulatos panorámája kábította el. Egyes képei a Szép iránti elragadtatás perceiben fogantak: ragyogó színek, fény és árnyék vibráló játékaik ezek. Két portréjáról külön kell megemlékeznünk. Léleken való elmélyedés és csodálatos ösztön vezeti kezét, mikor magát adja a művészt és a magyar föld egy másik érdekes kibuggyanását, Móricz Zsigmondot, kinek nagy bús fején, minden vonásával beszélő arcán monumentális

egyszerűséggel iparkodik megörökíteni fajtánk tragikumát.

Szigethy István kiállítása magyar ígéret. A fiatal művész teljesen új nyomokat tördel, elszántsággal és hittel. Oeuvreje a magyar lélek vallo-mása az életről, a nyugati kultúra magaslatára elérkezett ember problémáiról. Lelkében sokszor felvillanik a Három királyok képe; mondanivalója mindig ugyanaz, de küzd az anyaggal, hogy a kép lelke minél mélyebben vésődjék belénk. A germán nép lelki, „kifinomodott“ kereszténységének semmi nyoma, de még halvány visszhangja sincs benne. Amint a királyok, az élettől nyomott három öregember, a bölcső fölé hajolnak, az maga a természetes egyszerűség; a föld küzdő emberének őszinte meghajlása a Nagy ismeretlen előtt, kit hitünk most jászolba helyezett s akit oly jó magunkba szállva siratnunk a keresztet, mikor egyedül vagyunk és senki sem lát.

Az „Asszonyok“ és „Anyaság“ talán legmélyebb emberi szemléletei Mosolyoknak, csókoknak, áradozó szeretetnek nincs itt helye. Asszonyok állnak előttünk, kik az élet terhét hordják: szenvednek, szülnek és szomorúak, mert egyedül maradnak... Üres, céltalan élet, lehullt, fáradt falevelek.

A nőiség e motivuma felcsendül még egyszer a „Család“ képen és itt megjelenik a férfi is, ki vállaival felhőket gördít el azokról, kik — neje és a gyermek — nélküle összeroppannának. S e küzdő ember szemében és homlokán a haladás fénye, jövő századok kultúrája csillog.

Hasonló örök problémák az „Öregember“ és a „Vak“ is. Fáradtan, összetörten ül az öregember a patakszíni gyepen, mellette a vizes vödör. Ő maga az elmúlás. Lelke már rég begombolózott, csak a vén, zörgő csontok nyögik még a verjétkes munka átkát és kényszerűségét. Úgy érezzük, hogy a „Vak“ végleges megoldásához még nem érkezett el. Sok finom megérezése van és új, mélyebb lelki kitérülések után tőle várjuk az emberileg tökéletes megoldást.

Tamás József.